

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Ljubljani s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold. 25 kr., a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petiti vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovški cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Razpuščenje kranjskega deželnega zbora.

Denašnja ustavoverna vlada ima navado, da nekatere svoje namene in žuganja ne objavlja po svojih priznanih glasnikih, temuč jih kakor kukavica svoja jajca, poklada v tuje predale njej prijaznih, posebno provincijalnih listov. Od tam še le se prenatiskujejo v prva mesta in se tako razširijo. Tako oficijelno kukavično jajce prinaša tudi stara „Presse“ in graška „Tagespost“ v večernem listu 16. oktobra iz Dunaja pod naslovom „deželni zbor in trgovinska zbornica na Kranjskem“. V tem članku oficijozus žuga, da, ako kranjski deželni zbor Kalteneggerja pri verifikaciji ne potrdi kot poslanca, bode vlada takoj zbor razpustila. „Vlada — pravi ta dopisnik — je na ta slučaj popolnem pripravljena; ona ne bode samo deželnega zbora razpustila, temuč tudi trgovinsko zbornico. Volitve za deželni zbor se ne bodo prej razpisale, predno ne bode trgovinska zbornica reorganizirana“. Potem se trgovinska zbornica graja, da ne ustreza interesom trgovstva in obrtsva, ter da je samo n a r a d n i agitacijski klub, nemštvu sovražen. Na koncu dopisa se pa pravi, da se je ustavoverna stranka ukrepila. „K temu še prihaja konflikt z Mladoslavenci, ki se neprestano trude, prvaškemu gospodarstvu konec storiti. Ako vlada z nekoliko spretnostjo poprime, nij dvoma, da pri volitvah zmaga, in da deželni zbor kranjski zopet v vrste ustavovernih zborov stopi.“ Tako govori nemški prijatelj vlade. Nij da bi mu odgovora dolžni ostali, temuč v pojasnenje mu hočemo nekoliko besedi povedati, kar se nam tem potrebnejše zdi, ker ne privoščimo protivnikom našega narodnega bitja, da bi glede naš in našega slovanskega narodnega poštenja v iluzijah živeli.

Ali nemška vlada naš kranjski zbor razpusti, ali ne razpusti — to nam je vse eno. Volilo se bode kakor se je že dostikrat. Narodna stranka — vseh barv — je organizirana bolje nego je bila, agitatornih moči imamo več nego smo jih imeli; vaje tudi. Vse drugo se bo našlo. — Kar

se tiče trgovinske zbornice, smo že govorili o njej. Če jo razpustite, volila se bo druga. Spravili bomo morda nekaj novih moči v njo, — a narodne bodo. Ako pa se trgovinska zbornica protizakonito uniči, — in s pomočjo takega koraka kaka večina v deželni zbor spravi, potem bo narodna manjšina še zmerom taka, da bode mogla (formalno posnemaje, na pr. izgled, dan nam od visokorojenega našega c. k. deželnega predsednika, ki je lani dež. zboru hrbet obrnil) učiniti, da kranjskega zbora ne bo „v vrstah ustavovernih zborov“, ker ga sploh ne bode. To postavljamo, to se ve, kot mogočnost, ker smo preverjeni, da tega manevra niti treba ne bode.

Zdaj pa h glavni stvari. — Ako nemška vlada in naši nemški, ali pa prusijanski protivniki mislijo, da bodo kako koli korist za sebe in svoje Slovanom narodno-sovražne namene želi iz „konflikta“, ki je v notranjem cele slovenske narodne stranke, ako si to domišljajo: te bodi jim zopet in ponavlja povedano, da delajo račun brez krčmarja. Narodnjaki smo vsi! Germanizacijo in raznarodovanje, Slovanstvu in njegovi narodni bodočnosti protivne težnje, kakor jih ima ustavoverstvo, smo in bodemo mi odločneje pobijali nego vsi „konservativni“ elementi. Svoje domače reči bodemo pa že med soboj uredili in izbojevali. Tu ne potrebujemo nobenega tujca da bi se vmes mešal!

V zadevi servitutnih razmer na Gorenjskem.

(Izv. dop.)

V radoliškem okraji, posebno pa v Bohinji, ne daleč od italijanske meje je razmera med gostim prebivalstvom in plodonosno zemljo prešodljiva, ko da bi se kraj samo za pol leta od poljskih pridelkov rediti mogel in gozd je za Bohinj tako važen, da na njem življenje krepkega, delavnega, bogu in cesarju udanega ljudstva v jurskih Alpah visi.

Že z cesarskim patentom od 4. marca 1849

so bile servitutne pravice do lesa in paše v načelu odpravljene. Ministerijalna naredba od 12. septembra je obljubila kmalu izvršiti imenovani patent, toda stoprv 5. julija 1853 je na svetlo prišel drug ces. patent in leta 1858 instrukcija, ki podaje nakaze, kako naj se uresniči odpravljenje služnosti. To vse pa Bohinju še do sedaj zaželeno sreče nij prineslo, nego navpak nastopile so tu žalostno razmere, ki škodujejo deželi, ker v nevarnost spravljajo poljedelstvo in gozdarstvo, gošpodarstvo, blagostan na stotine rodbin, da, celo javni mir, red in varnost. Z radostjo so tudi Kranjci pozdravili ces. patent od 5. julija 1853, ker so se nadejali popolnega oproščenja svojih zemljišč. Zaupno so se obrnili do nastavljenih komisij, ali urejevanje služnostnih razmer se neče dognati in namesto pričakovanega blagoslova uzročuje oni patent revo in kletev, gozdne zločine, gozdne tatvine in polni ječe. V tem obziru je posebno demoralizujoč izgled radoliški okraj na Kranjskem.

Mirno življenje je bilo poprej v Bohinji, v lepem razumljenju so živeli kmetje z grofom Thuronom in briksenškim škofom, katera sta gozde samo za lovsko zabavo imela, drugač pa nijsta od gozda nobenega dobička iskala, med tem ko so kmetje pa ceste po gozdu delali, les na trg spravljali in gozdu tako prav za prav veljavo dali. Sedaj se ima o gozdih razločiti na tanko, koliko pravic do njih imajo kmetje in koliko bivši gospodje; to razločevanje pa dela, da kmet sedaj v času nedoločnosti še toliko iz gozda ne dobi, kolikor mu kot postavno subsidijarno odmerjeno in potrebno gre. Opravičeni in dolžni so sedaj v najžalostnejšem konfliktu. Kazenski zapisniki okrajnih sodnij in ljubljanske deželne sodnije dajejo o tem dokaze.

Jelovec se imenuje velik kompleks gozdov, za katere se pripravajo občine, graščine in c. kr. gorski erar. Vsi ti segajo brezobzirno v gozd. C. kr. gorski erar je pravice, katere si prisvojuje in katere je o priliki na 60 do 80.000 gl. cenil, prodal kranjski gorskoindustrijski družbi za respek-

Listek.

Iz Rusije.

II.

O nedavnih reformah v Rusiji.

(Spisal prof. dr. Fr. Celestin.)

(Konec.)

Aleksander se je okrožil z mladimi ljudmi, trije tovariši iz njegove mladosti, Novoseljev, knj. Adam Čartoryjski in gr. Stroganov, vsi priverženci anglijske konstitucije, ki so jo želeli primeniti k Rusiji, so stopili v tesen triumvirat, sad katerega je bila ustanovitev ministerstev. Ko pa je bil triumvirat sčasoma razpal, dobil je Speranski največji vpliv na carja, in sestavil strojni plan za vpeljavo cele zisteme reform v državnih napravah. Sprva je bil preobrazovan „gosudarstvennyj sovět“, ki je bil sestavljen iz prvih veljakov države in je dobil zakonadajalen značaj. Vsi novi zakoni so se imeli pretresavati tu, in vse nenavadne, in še le potem jih je imela potrjevati najvišja oblast. Razdeljen je bil na štiri oddele, na „vojennyj, zakonov, ekonomii, graždanskih i duhovnyh del.“

Preobrazovana so bila ministerstva, in dva: ministerstvo „policii i putěj svoboščénija“ na novo ustanovljena. Kakor je torej „gosudarstvennyj sovět“ stal na čelu zakonodajstva, ministerstva administracije, tako je senat imel biti najvišja sodnija. Pa preobrazovanje senata, že potrjeno, se nij izpolnilo, ko se je začela vojska z Napoleonom in je Speranski pal.

Tudi finance, do Speranskega v prav žalostnem stanju, je ta daroviti državni mož skušal urediti. Asignacije, izdane v času velike finančne zadrege, so bile pripoznane za državni dolg, skleneno je bilo ustanoviti jih novo izdajo, za to pa povišati davke in v prihodnje čase vselej pred koncem leta sestavljati in oznanjati državni proračun razhodov in dohodov. Bila je napravljena posebna blagajnica za pogasenje državnega dolga. Pa ta prva poskušnja urediti tisočletni kaos ruskih financ nij bila po volji tedajnim ljudem, kakor tudi ne druge ne vselej praktične preuredbe Speranskega, in ta zasluženi mož je v Sibiriji, kamor je moral iti za generalgubernatorja, moral videti, kako so bistro rušili njegovo delo ljudje brez vsakih državnih sposobnosti.

Ko so ruski polki zmagovalno prehodili skoraj vso Evropo, je Aleksander še zmiraj mislil na reforme. A take notranje prekucije kakor bi bilo odrečenje od samodržavija ali osvobojenje kmetov so zahtevale moža vsega udanega stvari, trdnega, umečega izbirati si svoje sodelavce ali pa ustvariti si jih, če jih ni bilo, kakor jih je ustvarjal Peter. Pa car je bil premalo trdnega značaja, da bi spoznalo dobro tudi dejanski izpeljal, reforme so se mu jele predstavljati sčasom le bolj kot lepe sanje mladosti, ko je še hotel in verjel, da so izpeljive brez posebnih težav.

Za kmete nij storil drugega posebnega nič, ko da je 1803. leta izdal ukaz o novem stanu, svobodne hlebopašči imenovanem, t. j. dovolil je posestnikom dajati svobodo celim vasem. Dalje je velel jemati kmete tej gospodi, ki bi se jej dokazalo, da ravna z njimi preveč surovo in oddajati jih pod „opeko“ (tutorstvo). Praktične veljave je poslednji ukaz imel prav malo, ker po starem pregovoru vrana vrani oči ne kolje, pomeščik nij tožil pomeščika, drug pa nij smel, in ko bi bil tudi smel, bi si ne bil upal. Tudi naseljena zemlja se od tu nij več dajala kot darila za vso

tivnih 4000 gl., ne da bi vprašal sointerese in državni zbor. Ako že sekvestracijske naprave nemajo pravne podlage in so zaradi tega vzrok stiskanja in nevolje, gotovo je podeljenje začasnega nadzorovanja gozda Jelovce kranjski gorskoindustrijski družbi nepolitično in jako pristransko. Ostali dve stranki ste si morali žaljeni čutiti, že samo za to, ker se je bati, da se ne bi upravne funkcije za pridobivanje posestva zlorabile, da bi kranjska gorskoindustrijska družba gozde iztrebila in bi potem gole pušče onim, ki imajo služnostne pravice, bile izročene, ker bode kranjska gorskoindustrijska družba iz gozda kolikor mogoče koristi iskala. Sekvestracija Jelovce se je tudi na sosedne gozde raztegnila brez vsega uzroka. Okrajni glavar je preiskaval najbolj malenkostne potrebe kočarjev in po svoji modrosti določeval posamesnim hišam, koliko lesa in drv pri gospodarstvu potrebujejo. Oni, ki so stvar umeli, so se smejali okrajnemu glavarju; vsi pa, ki imajo pravico do lesa, so postali hudo nevoljni. Zadnjič je vlada vendar sekvestracijo odpravila, pa računa o tem, kako se je ob času sekvestracije gospodarilo, nij predložila. Povod in namen sekvestracije in provizoričnega nadzorstvo je bilo umno gospodarjenje z gozdi, katere so poprej občine in kmetje obropovali; vsak je gledal le na to, kako bi več lesa si dobil. Resultat sekvestracije je kapital 100.000 gld. dobljen za krivično prodani les in nepostavno oktrojirane obresti za sekanje lesu. Ali ta kapital leži mrtev in za njegovo bodočo osodo se ne ve.

Gozdi so za bohinjske občine živo vprašanje. Bohinjeci varujejo za to svoje posestvo pazno in zvesto. Izgubili so že poprej pravico do pašne na planini Komna in postali nezaupni proti političnim oblastim v Radolici. Birokratično samovoljstvo je sekvestracijo Jelovce tudi na sosedne gozde razširilo, razširilo jo je na take kraje, kjer nij bilo poprej nobenega prepira o posestvu, kjer se nij bilo bati iztrebljenja gozdov, kjer se nij kalil mir in kjer se nikakoršno nasilstvo nij prigodilo. Gorenjska zemlja je bila postavljena pod oblast nerazumnih birokratov, katerih samovoljno postopanje je storilo, da je pri Bohinjeih vse zaupanje v politične oblasti izginilo in da so se prestopki in zločini godili. Sekvestracija in provizorično nadzorstvo ste že prvotno neopravičljivi naredbi, kateri ste morali upor napraviti. (Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Pešte. 16. okt. [Izv. dop.] Naša politična situacija stoji še zmerom pod uplivom in vtisom Senneyevega govora. On je še zmerom pod kadilom javnega mnjenja. Vse govori samo o njem, in naši časopisi še zmerom dan na dan njegov govor komentujejo. Do zdaj je bil Senn-

službo. Kmetje pribaltijskih provincij so sicer svobodno dobili, pa človekoljubni nemški baroni so vso to stvar zasuknili tako, da kmetje zemlje niso dobili nikake, torej morali ostati taki sužnji kakoršnji so bili prej ali časi še huji. V zemlji donskih kozakov so kozaki celo izgubili osobno svobodo. Pri sodnji je bilo odpravljeno vsako mučenje kot sredstvo, da bi se udal obtoženec.

V drugi polovici carstvovanja se je Aleksander popolnem spremenil. Prišedši v bližnjo dotiko z pomazanimi glavami, in njihovimi nesramno samopridnimi dvori, zamotal se je odgojenec Laharpe-a sčasoma tako v njihove zanjke, da ne samo glede na Rusijo nij mislil več na liberalne reforme, mari se je dal rabiti zviti dunajski politiki za enega iz naj bolj gorečih tlačiteljev evropske svobode. V Rusiji je nastopila polna reakcija, le Poljski, s katero je sploh Aleksander ravnal zmiraj prav lepo in pri vsaki priložnosti kazal ji svojo nagnjenje, je dal precej liberalno konstitucijo.

Z radostjo, polna nad, je Rusija Aleksandra pozdravljala, ko je stopil na prestol, s tužnim spoznanjem, da nij bil dorasel svoje nalogi, je sprejela naznanilo o njegovi smrti.

yey med Deakovce štet. Po njegovem govoru vprašali so se Deakovci: ali je še njihov, ali nij? pa odgovoriti so si morali, da nij. Od tod pride tudi namrgodenost Deaka samega in korifej njegove stranke. „Pest. Ld.“ že vidi Deakovo stranko razpadati, ter sluti približevanje ministerske krize. Isto tako „Naplo.“ „Magy. Politika“ govori pa celo o promeni državnega sistema, in sicer v reakcionarnem pomenu. Očividno je, da za Deaka in Senneyea nij več prostora v istem strankarskem okviru. Senney bo ali prevzel vodstvo reformirane Deakove stranke, ali bo pa celo novo stranko okolo sebe zbral. Bilo to ali ono: Deak bo vsekako osamljen ostal. Pomenljivo je tudi to, da se Deak nij dal v kraljevinsko deputacijo zavolj revizije ogrsko-hrvatske nagodbe voliti, v kateri poleg Senneyea ne bi mogel več vodstva prevzeti. Čuje se, da je Lonyay moralno prisiljen, Senneyu ministerstvo notranjih zadev ponuditi. Ali bo Senney to ministerstvo pod predsedstvom Lonyayevim prevzel, je vprašanje, kajti javno mnjenje kaže kakor s prstom na njega kot prihodnjega ministerskega predsednika. Senney postal je po svojem govoru taka monumentalna veličina našega parlamenta, da more le na čelu ministerstva stati, ne pa kot podčinjen član. Deakovci se nadejajo, da jih bo Senney reformoval, levičnjaki pa, da bo Senney Deakovce po polnem razpršil. Pomenljivo je, da sta Tisza in Simonyi Senneyu svoje zaupanje izrekla. Česar naša opozicija pri volitvah nij dosegla, namreč potisnjenje Deakove stranke v manjšino in pad ministerstva Lonyayevega, to je dosegel Senney s svojim govorom! Disciplin in vez Deakove stranke se že denes zelo razrahljana kažeta. Veliki del vspeha, ki ga je Senney s svojim govorom dosegel, leži tudi v tem, da je iz celo objektivnega stališča govoril, in sicer v najugodnejšem času. „Naplo“ pravi, da so v njegovem govoru sicer ideje izražene, pa da te ideje ali niso nove, ali pa, da so nejasne. Tako si „Naplo“ srce lajša.

Hiša velikašev je v kraljevinsko deputacijo izbrala: Majlatha, Haynalda, Szögyenya in Szeczena. Obe kraljevinski deputaciji: naša in hrvatska, bode še ta teden poslovati začeli, in kakor se čuje — ker je predmet že dovolj poznan, premožgan in razjasnjen — v kakih treh tednih s svojim elaboratom gotovi. Čuje se tudi, da bodo v kratkem promene v hrvatskih vladinih osebah, zlasti, da se bo bansko mesto stalno popolnilo.

Lonyay je odgovoril na Miletičeve interpelacije zavolj volitve srbskega patrijarha in zavolj zabrane potovanja korporacij k ustolovanju kneza Milana v Beligrad, isto tako tudi minister pravosodja Pauler na interpelacijo zavolj preiskalnega zapora Laze Kostića in Pavloviča. Miletič z odgovori nij bil zadovoljen, ter si pridržal glede teh zadev resolucije hiši predložiti.

Politični razgled.

Iz Prage se poroča, da je višja sodnija tiste urednike, ki so bili od okrajnega sôda v zadnji inseratnega davka za nekrive spoznani, obsodila. Med temi je urednik Svačina od „Delnika“, ki je obsojen zavoljo dolga 60 krajcarjev. V preiskavnem zaporu sede tile češki novinarji: Skrejšovski že 63 dni, Hrdlička, Tuma, Ružička 43 dni, dr. Gregor 34 dni, (v ječi oblazneli) Vaclav Hodek pa 24 dni v blaznici.

Iz Dalmacije izveđa „N. Fr. Pr.“, kakor pravi iz dobrega vira, da hočejo tudi Italijani, katerih je v deželnem zboru med 43 poslanci 16, terjati, naj se Dalmacija z ogrsko državo (to je s Hrvatsko) zedini, ker se hočejo tako „rešiti pretege Slovanstva.“ Če je to res, potem je ustrezno tudi dalmatinskim Slovanom.

Pruske in prusijanske novine se tožijo da angleški časopisi novovzrasli Nemčiji nikakor nijso prijazni. Gotovo nij brez uzroka, da Neme-

ne mara ni Slovan, ni Francoz, ni Anglež, ni Šved in Danec, ni Rumun.

Francoška vlada je princa Napoleona iz Francoske izgnala. Mnoge novine to naredbo obsojajo kot neliberalno in nepravno. Če pa se premisli, koliko nesreče je rodovina Bonapartov Francoski prinesla, ter da še zdaj ruje proti republik, da se izpodenje popolnem opravičiti.

Pismo ruskega publicista Pogodina o panslavizmu, katero smo tudi mi ónkrat prinesli, je po vsej Rusiji izbudilo veliko senzacijo. Vse ruske novine so ga ponatisnile, provincijalni oficialni listi so celo to storiti vladni ukaz dobili.

Razne stvari.

* (Šneperska gozdarska šola.) Piše se nam 10. okt. — „Teško je sicer govoriti čez deželno napravo, toda tu nedostatkov nij dežela čisto nič kriva, temuč ravnateljstvo te šole. — Deseti dan meseca oktobra je že minil in vendar vidimo še gozdarske dijake v Ljubljani in drugod na počitnicah. Gosp. Rudolf Lasky, vodja te učilnice, gleda več na to, da bi več „prihranil“ kakor pa na dobro dijakov potrošil, (kateri imajo namreč jed pri njem). Dežela plača pošteno vse, on pa dijakom da toliko zatega časa potratiti s prevelicimi počitnicami! Predpisano je menda že 1. oktobra meseca dijakom tam biti. O božiči, o veliki noči, o binkošti, še celo na pustne praznike spušča direktor dijake na počitnice Zakaj? To je jasno. Dijaki vsi so nadopolni mladeniči — in lepo bi pod dobrim vodstvom napredovali, ko bi imeli vodja — kateri bi vedel, kaj ima storiti in kaj opustiti, ki v rečeh enako sodi — ne pa tako kakor g. Lasky, ki daje dijaku, ki je dobro odgovarjal, zadostne rede, a drugi pri njem s „prav dobrim“ napredkom šolo končajo, ki niti izprašani nijso bili. Gosp. Lasky je Nemeec — učni jezik je pa slovenski. Zakaj postavljate take ravnatelje na slovenske učilnice ki niso niti nič slovenskega jezika zmožni, in se ga tudi naučiti nečeje.“

* (Ljubljanski rotovž) je premenil nekoliko svoj častitljiv obraz. Mestni očetje so namreč popravili stolp, ki mu stoji med mogočnimi pleči. Pri tej priliki pa nijso mogli brzdati svojega srčnega nagnenja ampak so na vrhu avstrijskega orla, in drog, na katerem stoji, zavili v nemške barve. Na ljubljanskem rotovžu so tedaj nemške barve, kdo bode še mislil, da je Ljubljana na slovenskih tleh. Ker se pa mestni očetje tako močno zavzimajo za nemštvo in prusake, jim damo dobrovoljen svet, paj ob sejmihi tistej lesenej roki, ki v rokah drži meč, rajši v roko potisnejo pravi „Mecklenburger Haslinger“, ki je neki jako žlah-ten sadež.

* (Gosp. dr. Jan. Bleiweis) in novi deželni glavar Kaltenegger sta šla te dni škofa prosit, da bi se ne odpovedal svoje službe nego ostal. Škof je baje na pol obljubil. Ta čin se nam dozdeva nepotreben, kajti ako škof nij mislil odstopiti, čemu je prosil dovoljenja?

* (Banka Slovenija) je svojim 20 dnevnim delovanjem poslopij in premakljivih reči v zavarovanje proti ognju prevzela v vrednosti gold. 710.699 a. v., na lastni račun po odračunjenem protizavarovanji pa 649.779 gold. Čista premija iznaša 4920 gld. 70 kr. — Nadalje je predznamvanih zavarovanj: za 72595 gld. a. v., za 42.031 tolarjev; za 168.697 frankov in za 45.270 gld. v zlatu (efektivno). Kot zanimivost gre še omeniti, da so med zavarovanimi predmeti tudi pruski kanoni v Berolinskem arsenalu in nekoliko Kruppovih v Essen-u, poslopja v Altoni, Stetinu, Hamburgu, Kolonji, v Pantinu in Auteuil-u pri Parizu, v Vladimiru na Ruskem itd., katere predmete so poslala dunajska in praška društva v protizavarovanje. Pruski kanoni so pa gotovo najpikantnejši predmet. Pri nas so zavarovani, a mi pred njimi nijsmo obvarovani! —

* (Kaj je s Kočevsko gimnazijo?) vprašajo se ljudje. Saj je letos ustanovljena! Saj je prof. Knapp že davno culo navezal, da bi za direktorja šel v slavno Auerspergovo vojvodino čuvati nemške interese! A „Wiener Zeitung“ molči, vse molči, nij direktorjev, nij profesorjev, nij učencev in slavna nemška gimnazija v Kočevji je podobna „črni šoli“ naše narodne pravljice t. j. nikjer je nij. — Čujemo, da je za direktorja bil samo g. Knapp kompetent, tudi predlagan in potrjen. Ali skočil je „deus ex machina“ g. Wretschko vmes in pisal na Dunaj: bolje da ljubo Kočevje nema šole, kot da bi jo prof. Knapp vodil. Tako smo čuli izza kulis.

* (Odločna narodna beseda na pravem mestu.) Znano, da je nadvojvoda Albreht, ud cesarske rodovine, o katerem se pravi da je Avstrijec in do katerega ne segajo pruski vplivi, prepotoval zadnji čas precejšen del naših jugoslovanskih krajev. Bil je tudi na Slovenskem. Povsod so ga lepo sprejeli, ali nikjer nij bilo odvažnih mož, ki bi bili mu tudi vso resnico povedali, katera se nikoli ne more prevečkrat ponavljati, predno zmaga. Drugače v Dalmaciji. Ko je nadvojvoda Albreht prišel v občino Netković, šli so občinski zastopniki k njemu in mu rekli: „naj izposlovi pri Nj. vel., da se spačena, narodu sovražna birokracija v svoje meje zavrne, naj se priznane in svete pravice hrvatskega naroda v Dalmaciji nehajo z nogami teptati, naj se domači otroci ne raznarodujejo več v šolah, in koncem, naj se vendar enkrat začne v narodnem jeziku uradovati in upravljati.“ — To je bila moška beseda. Kdo bi pri nas govoril ob enaki priliki enako!

* (Tretja slovenska predstava) v deželnem gledališču bo jutri nedeljo 20. oktobra. Predstavljal se bode jako priljubljena burka v 3 dejanjih „Čevljar baron“, v kateri je mnogo petja. V nalogi „Maričke“ nastopi prvokrat na oder gospodičina Štembergova. Pred tem se bode predstavljal prvokrat šaloigra v 1 dejanji „Sprejeto.“

* (G. Godina-Verdeljski) v Trstu je dovršil knjigo 484 strani obširno „Opis in zgodovina Trsta in njegove okolice“. More se pri njem (Trst, via Farneta, 28) dobiti za dva goldinarja.

* (Stekel maček.) Iz Slatine se „Gosp.“ piše: Pri sosedih je star možek krave pasel; kar se zaleti vanj maček, katerega se komaj otrese. Ranil ga vendar nij; imel je dovolj borove prtenjače. Stekli maček divja dalje in ogrize svinjo na paši. Odgnan svojo čobo in kremplje volu v trebuh tako trdo zasadi, da se ga uboge govede nij moglo rešiti. Morali so mu steklo žival na vampu pobiti. Ogriznjeni vol je po kaceh šestih tednih te dni stekel in se pokončati moral. Mož, ki je neki steklega mačka pregledal, neki trdi, da je ogrizel še mnogo drugih domačih žival, česar po sreči dozdej novi nesrečni nasledki še potrđili nijso.

* („Dr. Kaltenegger“) je imenovan za cesarskega namestnika v Lincu. Tako poroča svetovni nemški list „A. Allgemeine Zeitung.“ — Deutsche Gründlichkeit!

* (Iz Šmarja) na Štajerskem se nam piše: Živinska bolezen v gobeu in na parkljih je v sodnijskem Šmarskem okraju na Štajerskem popolnoma prenehala.

* (Živinska kuga) se na Hrvatskem, posebno v virovitiškem okraju vedno bolj širi. V kraji Josipovac, Breznica, Klokočevac in Retfalu je do 5. t. m. zbolelo 234 živinčet, od katerih jih 94 erknilo, 6 pa bilo ubitih. Ker imajo ti kraji vkup 714 živinčet, obolela je torej tretjina!

* (V šolo) hodi v Nemčiji od 1000 stanovalcev 126 učencev. To je ogromno število. Ali v slovanski Češki jih hodi še več, namreč od 1000 prebivalcev 189 učencev. Do te številke bi morali tudi mi priti. Pa kedaj bomo?

* (Umor s šivanko.) V Lembergi je žena nadzornika anatomijskega muzeja bila mrtva naj-

dena. Pri sodnijskem razparanju trupla so zdravniki iskali po uzrokih nagle smrti, ker se na truplu nikjer nij pokazalo znamenje zunanega ali notranjega poškodovanja. Končno zagledajo na levih prsih nad srcem malo rdečo pičico, v sreu pa najdejo odlamano os šivanke. S tega so sodili, da je nadzornik sam, ki mu je po njegovih opravih anatomija človeškega trupla dobro znana bila, svoji ženi iglo v srce zabodel in jo na ta dozdej nezaslišani način umoril.

* (Učimo se od Rusov) Nemce na obrtniškem polju premagati. V tem obziru prinašajo moskovske novine sledeči, jako zanimiv slučaj: „Tiskarska barva (kraska) se je dosihdob zmirom le izza granice v Rusijo privržala. Do kakšne stopnje so tuji zavodčiki (fabrikanti) izmolzli naše tiskarne, je mogoče videti iz tega, da, ko je 12 let pred tem gosp. Begrov popotoval za granico, da bi se seznanil s proizvodstvom te barve i da bi ustrojil v Petrogradu svoj zavod (fabriko) tiskarske kraske, je srečal v Nemčiji vse mogoče zapreke; naši nemški ekspluatorji so si prizadevali skriti pred gosp. Begrovim proces proizvodstva tiskarske kraske na njenih zavodih, zatrudniti njemu pokop neobhodnih mašin i najem dennega delavca. V 1860. letu je bil le vendar ustrojen po gosp. Begrovim zavod. Pa ko je precejšno količstvo kraske uže bilo pripravljeno, se je nova zapreka pokazala. Vsled nezaupanja potrebiteljev namreč k novemu proizvodstvu v Rusiji je bilo zahtevanje „begrove“ kraske jako ograničeno in od začetka daleko nij odgovarjal ponudbi. Zavodu je v tem slučaju pomogla naša manufakturna razstava 1861. leta, katera je določila različje med „begrovsko“ in tujo krasko. Poskušnja je pokazala, da to različje obstoji v jednej jako bistveni stvari: tiskarska kraska gosp. Begrova se je pri jednakej veljavnosti s tujo pokazala dvakrat bolj po ceni. Gosp. Begrov je bil na razstavi počesčen z malo sreberno medaljo. S tem pa je tudi obrnil na sebe pozornost nemških zavodčikov. Nasledek tega pa je bil, da je vsled prigovarjanja in nagovarjanja, podkupov in grozivanja moral jedini na zavodu tuji delavec, katerega je gosp. Begrov izza granice pozval, odstranjen biti, za kar se je še celo posredstvo konsula porabilo. Gosp. Begrov je tako sam ostal; je bil primoran prodolžiti proizvodstvo prod svojim lastnim nadzorovanjem, vsled česa je izgubil zrenje (vid). Vendar pa je bil nagrađen z vspehom samega dela. Manufakturni razstavi v Mooskvi 1865. leta in v Petrogradu 1870. leta, ste njegovo proizvodstvo zopet nagradili z dvema srebrnima medaljama. Njegov zavod je od tistih dob delal vspešno, vladar pa je še zmirom bil v zavisnosti od zagrančne kupčije, ker so se morale saje (Russ) še izza granice prevažati. To je bilo jako neugodno, kajti saje se nijso dvakrat v enakej lastnosti i za čas poslednje vojne tudi ne zmirom v dovoljnem količstvu dobivale. Zavoljo odstranjenja take neugodnosti je gosp. Begrov v 1671. letu začel zidati „sajepripraviteljni zavod“ (fabrika, na kateri se saje na umetnem potu pripravljajo). Ta zavod je zidal po svojem lastnem planu, in pod lastnim vodstvom brez pomoči arhitekta, in ga končal letos septembra meseca. Ustrojstvo tega zavoda v obče in v posameznih delih je izvrstno po mnenju vseh tehnikov, kateri so ga v vseh podrobnostih osmatrivali.

* (Ruskih železnic) je sedaj vsega skupaj napravljenih 12.986 vrst ali 1855 milj. Blizu za 500 milj presega ruska železna mreža avstrijsko. Vendar je Avstrija leta 1835 uže prvo železnico graditi počela, med tem ko se je v Rusiji še le leta 1754 prva železnica, po tem takem skoro za celih 20 let pozneje trasirati začela. Med tem je državnih železnic 57 vrst, častnih ali privatnih 12.928 vrst. Valovi (Brutto) dohod železnic v prvih šestih mesecih letošnjega leta je znašal 48,580.574 rubljev ali 77,728.918 for. Za ravno isti čas lanskega leta je znašal valovi dohod

45,644.505 rubljev. Tedaj se je letos dohod za 2,936.069 rubljev uveličil.

* („Novice“) so zopet svoja brezzoba usta odprle in govorile nam „zadnjo“ besedo. A ne verujemo jim, da je ta „zadnja“, kajti opazovanja uče, da stare babe ne nehajo klepetati dokler se jim jeziček giblje. Če se bodo mogle pa premagovati, če je zdaj konec starih perfidij proti vsakemu drugemu slovenskemu časniku, — nihče ne bode bolj zadovoljen nego mi. Denes torej kratek odgovor na ta „zadnji“ klevet. — „Napadanje rodoljubov“ nam „Nov.“ očitajo, tiste „Novice“, ki so dosti Slovencev, kateri so po delovanji „starejši“ nego najvišji „Novičarji“, kateri so pisali, ko drugi stari ni slovniice nijso znali, kateri so delali da so drugi „slavo“ za njih delo v žep vtikali, tisti, ki so bili po njih do tega viška povzdigneni, kjer denes vsemu narastaju zabavljajo — baš o zadnjem času z opravljivim jezikom po krtovo rovaže obirale! Bodi si, saj res vsak pameten „ve, pri čem je.“ — O umirajočem oslu se pripoveduje, da v poslednjem izdihu posebno brezobzirno breca, ter da se mu nij bližati. Tako so tudi „Novice“ v svojem „zadnjem“ odgovoru spravile se blagosrčno in blagodušno na žalibog mrtvega bivšega urednika „Slovenskega Naroda“ Antona Tomšiča!! Poleg vsega tega pa „Novice“ še pravijo, da jim nij treba „od škandala“ živeti. — Sicer se pa tudi mi ne bomo dosti brigali za te „Mušice“.

Poslano.

Poziv.

Ustanovila se je podpiralna zaloga za revne slovanske dijake, vpisane na graškem vseučilišču. Slavni akademski senat potrdil je določila o oskrbovanji z odlokom 19. junija t. l., št. 694; dijaki slovanski sami zavezali so se da podaré na semester po 50 kr. revnim svojim bratom. Ali ti doneski nijso zadosti, treba bolje podpore, da se olajša težke breme, katero ovira slovanskim dijakom pot do izobraženja. Zato prosi podpisani oskrbovalni odbor vse rodoljube slovanske, da pripomorejo po svoji moči mladeničem, kateri se čejo posvetiti po končanem svojem učenji zdravništvu, pravništvu ali podučevanju mladeži.

Odbor biti će porok, da se bodo podpirali le res pridni i vredni dijaci.

Doneski naj se pošiljajo blagovoljno „oskrbovalnemu odboru podpiralne zaloge za slovanske dijake v Gradec (Graz, Universität) in naj izvoli izreči vsak, želi-li da se eventualni donesek prišteje glavnici, ali da je prostovoljen donesek.

V Gradcu 15. oktobra 1872.

Prof. dr. Bidermann,
blagajnik.

Prof. dr. Krek,
predsednik.

Fr. Hubad,
tajnik.

Deželno gledališče v Ljubljani.

V nedeljo 20. oktobra 1872:

Čevljar-baron.

Burka s petjem v 3 dejanjih, po R. Hahnu prosto predelal J. Alešovec.

Pred tem prvokrat:

Sprejeto.

Šaloigra v 1 dejanji po C. Heigelnu poslovenil H. Volkar.

Kasa se odpre ob 1/2 7 uri, začetek ob 7. uri

Dunajska borsa 17. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	64 gld. 90 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	70 " 25 "
1860 drž. posojilo	102 " — "
Akije narodne banke	9 " 39 "
London	108 " 40 "
Kreditne akije	332 " 70 "
Napol.	8 " 70 "
C. k. cekini	5 " 21 "
Srebro	107 " 35 "

Doktorand

z mlado bilježniško prakso želi stopiti v odvetniško pisarno.

(209—1)

Več pri uredništvu „Slovenskega Naroda“.

„Prva občna zavarovalna banka Slovenija“

V LJUBLJANI

s temeljnim kapitalom 2.000.000 gold. a. v.

je osnovala glavni zastop za doleno Štiro in vse slovenske pokrajine Koroške ter izročila vodstvo gospodu

ANTONU LOQUENZ-U

V CELJI,

kateri bode potrebno organizacijo dovršil. Delavnost banke Slovenije bode obsegala zavarovanje:

- 1) proti škodi po ognju, streli, razletu (eksploziji);
- 2) „ „ na blagu, ki se prevaža po vodi in na kopnem;
- 3) „ „ po toči na poljskih pridelkih;
- 4) „ „ na zrcalnem steklu, ko bi se strlo;
- 5) na človeško življenje v vseh primerih tega zavarovalnega oddelka.

Svojimi fondi banka Slovenija naslednje razpolaga:

- a) skontiranjem mestnih in domicilnih menjic;
- b) posojili na državne in obrtniške papirje;
- c) „ „ posestva;
- d) „ „ prihodne pridelke in posojili obrtnikom, skupščinam in občinam, proti poroštvu in zagotovitvi.

Vsako leto se razdeli 15 % čistega dohodka za dobrodelne namene.

V Ljubljani, 15. oktobra 1872.

(207—1)

Predsedništvo banke „SLOVENIJE“:

Lavoslav knez in stari grof Salm-Reifferscheid.

Dr. Etbin Henrik Costa.

Varstvo proti mrazu je in ostane dobra zimska obleka.

Zimsko blago

iz čiste ovčje volne, katera, kakor znano, truplo vsakega škodljivega vremena varuje in je zato za ohranjenje zdravja o jesenskem in zimskem času nepogojno potrebna.

Rokovice iz najboljšega angleškega Buxkingskega blaga iz ovčje volne.

- 1 par za gospode kr. 50, 70, 90.
- 1 „ „ „ podšite kr. 70, 90, gl. 1,20.
- 1 „ „ „ dvojne, prefino tamburirane gl. 1, 1,20, 1,40.
- 1 „ „ „ gospe kr. 60, 80, gl. 1.
- 1 „ „ „ fino podšite kr. 80, gl. 1,20.
- 1 „ „ „ dvojne, prefino tamburirane kr. 80, gl. 1,20.
- 1 „ „ „ otroke, po velikosti kr. 30, 40, 50.
- 1 „ „ „ podšite kr. 50, 60, 70.

Shawli za pot in drugi

iz čiste ovčje volne, najlepši risanje.

- 1 kos za gospode kr. 70, 90, gl. 1,20.
- 1 „ „ „ dvojno dolg gl. 1,50, 1,80, 2.
- 1 „ „ „ gospe kr. 50, 60, 80, gl. 1, 1,20.
- 1 „ „ „ otroke kr. 40, 60, 80.

Žilogrejeci, najboljša sorta.

- 1 par za gospode kr. 25, 30, 40, 50.
- 1 „ „ „ gospe kr. 25, 35, 45.
- 1 „ „ „ otroke kr. 15, 25.

Zdravilni telogrejeci

iz čiste pavole ali ovčje volne.

Ti varujejo po zimi pred vsakim prehlajenjem, zato se posebno priporočajo.

- 1 kos za gospode kr. 90, gl. 1,20, 1,40.
- 1 „ „ „ najfinejša sorta gl. 1,50, 2, 2,50.
- 1 „ „ „ gospe gl. 1,20, 1,40.
- 1 „ „ „ najfinejša sorta gl. 1,80, 2,50.
- 1 „ „ „ otroke kr. 70, 85, gl. 1.
- 1 „ „ „ najfinejša sorta gl. 1,20, 1,50, 1,80.

Zdravilne spodnje hlače.

- 1 par za gospode gl. 1, 1,50, 2.
- 1 „ „ „ prefine gl. 1,50, 2, 2,50.
- 1 „ „ „ gospe gl. 1,20, 1,80, 2.

Zdravilne nogovice

iz čiste ovčje volne.

- 1 par nogovic za gospode kr. 30, 40, 50, 60.
- 1 „ „ visokih nogovic za gospe kr. 70, 80, 90, gl. 1.
- 1 „ „ za otroke kr. 25, 35, 45, 60.

Zimske srajce

iz najfinejšega blaga iz ovčje volne, moderne in elegantne, prsi s svilo montirane.

- 1 kos za gospode gl. 3,50, 4, 4,50.
- 1 „ „ z bogato izšitimi prsi za telovnik gl. 4,50, 5,50.

Spreddaj oferirano blago se samo in edino v taki kvaliteti dobi pri

A. Friedmann-u, Dunaj, Praterstrasse, 26.

Kupci en gros dobijo rabat.

(205—1)

Izdatelj in za uredništvo odgovoren: Ivan Semen.

Službe!

Pri **banki Sloveniji** v Ljubljani se takoj v službo vzamó

spretni nadzorniki in potovalci

z izvrstnimi pogoji.

(206—1)

Dotičniki naj se oglase pri ravnateljstvu.

Zdravnik za zobe

med. dr. Tanzer,

docent na vsenčilišči v Gradcu,

bode od 13. do konca oktobra t. l. v Ljubljani „Hôtel Elephant“ svojo zobno-zdravniško in zobno-tehnično prakso izvrševal.

Gornji čas mujenja se ne sme prekračiti, zato se naj vsi p. t. bolniki o pravem času oglasijo blagovolijo.

(201—3)

Moja ustna voda in zobni prah se dobijo tudi v Celji v zeliščni prodajalnici gospoda Rauscherja.

Kot drugi koncipijent

dobi jurist, kateri je slovenskega jezika popolnoma zmožen tudi v pisavi, takoj prostor.

Pisma naj se pošljejo podpisanemu.

Dr. Jakob Ploj,

(208—1)

odvetnik v Ptuj.

Na prodaj

je za nizko ceno velika nova hiša z 1½ oralom velikim vinogradom pri podružni cerkvi sv. Elene, katera je eno uro hoda oddaljena od železniške postaje sv. Jurij pri Rifniku. Posestvo je posebno priključno za duhovnika, živečega v pokoju.

Več se pozve pri mlinarju Mihaelu Tanšek-u v Slivnici pošta sv. Jurij. (203—3)

Počenim v spodnjem truplu

se priporoča maža za počene od G. Sturzenegger-ja v Herisau-u na Švajcarskem. Ona nema nikakoršnih škodljivih tvarin v sebi in ozdravi tudi celo staro počenost, kakor tudi materne predpadke v največjih slučajih popolnem. — Dobi se v lončkih po gl. 3,20 a. v. z naukom o rabi in iznenadujočimi spričevali vred kakor po G. Sturzenegger-ju samem tako tudi v lekarnah: **V. Grablovitz** v Gradcu in **Jožef Weiss** Mohrenapotheke, Tuchlauben 27 na Dunaji. (202—2)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.